

Trka na prstenac

Šverko, Deniza

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:871598>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ KULTURE I TURIZMA

Deniza Šverko

TRKA NA PRSTENAC

ZAVRŠNI RAD

Pula, 2019.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ KULTURE I TURIZMA

Deniza Šverko

TRKA NA PRSTENAC

ZAVRŠNI RAD

JMBAG: 01450348946

Studijski smjer: Interdisciplinarni studij kulture i turizma

Kolegij: Kulturno-povijesni spomenici

Mentor: prof. dr. sc. Slaven Bertoša

Pula, rujan 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Deniza Šverko, kandidatkinja za prvostupnicu interdisciplinarnog studija kulture i turizma, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno prepisan iz necitiranog rada te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan da nijedan dio rada nije iskorišten za neki drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, 25. rujna 2019.

Studentica

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Deniza Šverko dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava korištenja, da moj diplomski rad pod nazivom „Trka na prstenac“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 25. rujna 2019.

Potpis

Sadržaj

1. UVOD	2
2. TRKE NA PRSTENAC U ISTRI	3
2.1. Trka u Barbanu 1696.....	5
2.2. Trka u Svetvinčenat 1713.....	8
3. TRKA NA PRSTENAC – BARBAN	10
3.1. Povijesna obilježja Barbana	12
3.2. Obnavljanje Trke na prstenac 1976.....	14
3.3. Od trke do trke.....	16
4. ORGANIZACIJA TRKE NA PRSTENAC	22
4.1. Koplje	23
4.2. Trkalište.....	23
4.3. Prstenac	24
4.4. Nošnja sudionika	25
5. TRKA NA PRSTENAC KAO KULTURNI TURISTIČKI DOGAĐAJ	29
5.1. Centar za posjetitelje Trke na prstenac.....	30
5.2. Uloga Trke na prstenac u razvoju turizma Barbana	32
6. ZAKLJUČAK	35
LITERATURA	36
POPIS SLIKA	38
PRILOG I: Pravila Trke na prstenac (1976.)	39
PRILOG II: Dopunjena Pravila Trke na prstenac (2002.)	41
PRILOG III: Slavodobitnici Trke na prstenac 1976. – 2019.	44
SAŽETAK	2
SUMMARY	3

1. UVOD

Ovaj rad istražuje važnost obnavljanja viteške igre Trka na prstenac i njezinu komercijalizaciju u turističke svrhe. Također, ističe njezinu vrijednost i značenje za lokalno stanovništvo i čuvanje autentičnosti Barbana kao mjesta s bogatom poviješću. Kao što i sama hipoteza rada glasi, autorica smatra kako Trka na prstenac ima značajnu ulogu u kulturno-povijesnoj baštini Hrvatske i u razvoju turizma Općine Barban.

Svrha rada ove tematike je u provedbi istraživanja povijesti Općine Barban. Od 1696. pa sve do danas postoje zapisi koji prate ovu vitešku igru koja je starija čak i od Sinjske alke. Ona za lokalno stanovništvo Barbana predstavlja i više od same tradicije - predstavlja turističke, gospodarske, rekreativne, kulturološke i razvojne mogućnosti. Cilj rada je istražiti i prikazati vrijednost čuvanja kulturnih običaja i njihove uspješne komercijalizacije na primjeru Trke na prstenac.

Znanstvene metode korištene u radu jesu metoda deskripcije, indukcije, komparacije, metoda analize i sinteze te metoda generalizacije i specijalizacije.

Završni rad sastoji se od četiri osnovna poglavlja, a počinje uvodom u rad. Prvi dio rada ide u daleku povijest i početak Trke na prstenac, davnu 1696. Opisuju se sami počeci viteških igara u Istri i spominju se Trka na prstenac u Barbanu i ona u Savičenti. Dalje, drugi dio rada bazira se na Trku na prstenac u Barbanu. Ovdje se malo detaljnije navode povijesna obilježja Barbana, opisano je obnavljanje Trke na prstenac te su ukratko opisane sljedeće trke i postignuća Društva Trke na prstenac. Treći dio rada opisuje organizaciju Trke te odoru i opremu sudionika. Četvrti dio rada prikazuje Trku na prstenac kao kulturni turistički događaj. Jedno potpoglavlje vezano je uz novootvoreni centar za posjetitelje u Barbanu posvećen Trci za prstenac. Drugi dio prikazuje ulogu događaja u razvoju turizma Općine Barban. Na kraju rada je zaključak, navedena literatura i tri priloga.

2. TRKE NA PRSTENAC U ISTRI

Trka na prstenac spada u jednu od najpoznatijih viteških igara. Viteške su se igre počele igrati još u srednjem vijeku, odnosno u drugoj polovici 10. stoljeća, kada je na bojnim poljima dominiralo teško konjaništvo. „Turniri su bili ponosno čuvana privilegija plave krvi pa je 1292. godine donesen i Statutum armorum – pravilnik sa strogim uvjetima viteškog nadmetanja“ (Bader, 2006., str. 37.). U početku su to zapravo bile samo klasične vježbe ratnih vještina i borbenih sposobnosti viteza - konjanika, ali s vremenom se mijenjaju u društvene događaje koji postaju sve duži, složeniji i raskošniji, kako bi se plemstvo moglo vidjeti u punom sjaju. Takvi viteški turniri bili su privilegija plemića i pripadnika plave krvi. Prilikom viteških natjecanja posjetitelji su mogli vidjeti strijelce s lukom i strijelom, ratnike-pješake s mačevima i štapovima te konjanike koji su se natjecali u Trci na prstenac i u gađanju pokretnih meta lukom i strijelom, a vrhunac turnira bili su viteški dvoboji na konjima s dugim kopljima. (Bader, 2006.).

Završetkom križarskog rata¹, europski vitezovi upoznali su ratne vještine svojih neprijatelja i upoznali su se sa igrom koju su igrali saracenski konjanici². U toj igri oni su vrhom isukane sablje pokušali nataknuti prsten koji je visio na konopcu. Izvorni, nepromijenjeni oblik trke, danas još postoji na Sardiniji u mjestu Oristano za vrijeme poklada. Danas predstavlja viteško-turističku atrakciju pod nazivom Sa Sartiglia³ (Bader, 2006.).

„Na mletačkom području, tj. na onom dijelu Istre koji se do kraja XVIII stoljeća nalazio pod vlašću Venecije, a to će područje biti predmetom ovog razmatranja, Venecija je pokazivala osobit interes za neka viteška takmičenja“ (Klen, 1976. b, str. 185.).

¹Križarski ratovi - naziv potječe od znaka križa koji su vojnici nosili na odorama, a označava niz ratova koje su kršćani zapadne i srednje Europe na poticaj pape vodili od kraja 11. do druge polovice 13. st. (*Proleksis enciklopedija*, 2012.).

²Arapski konjanici. Saraceni - u srednjem vijeku ime kojim su Europljani nazivali sve Arape (*Proleksis enciklopedija*, 2012.).

³ Sa Sartiglia je konjičko nadmetanje u kojem tajanstveni jahači s porculanskim maskama na licu pokušavaju mačem pogoditi sredinu srebrne zvijezde (Bader, 2006.).

Od svih brojnih natjecanja čini se da je u Istri najinteresantnija i najzanimljivija bila Trka na prstenac. Viteška su se natjecanja održavala u vrijeme velikih sajmova i crkvenih proslava, kada bi se okupio narod u većem broju. Trka na prstenac bila je vrlo raširena i u gradovima Dalmacije gdje se održavala i duže, iako pravila Trke nisu svugdje bila jednaka (Klen, 1976. b).

Povijesni pisani izvori ukazuju na to da su sudionici na Trkama bili pretežito članovi bogatijih obitelji istarskih gradova te poneki plemić. Nestajanjem takvih obitelji i njihova bogatstva, postupno je nestajalo i održavanje Trka u Istri. Iz mletačkog razdoblja u Istri postoje pisani izvori o pravilima trke i natjecateljima na Trkama na prstenac u Barbanu i Savičenti. Trka na prstenac održavala se u brojnim mjestima, a razlikovala po tome što pravila nisu bila svugdje jednaka, ali su bila vrlo slična. Meta, odnosno prstenac ili alka, nisu svugdje bili jednaki, ali je na svakoj Trci sudjelovao samo konjanik, opremljen kao ratnik, vojnik ili vitez. Njegova oprema i oprema njegova konja moraju biti potpune za vrijeme cijelog trajanja trke, a gađanje u prstenac vrši se kopljem u punom trku, tj. galopu konja. Nakon svake utrke, ukoliko je postignut pogodak, natjecatelj se mora vratiti pred sudce i pokazati svoj zgoditak. (Klen, 1976. b). „Opće pravilo konjaničke trke na prstenac, da natjecatelj koji želi sudjelovati na trci mora biti, a i njegov konj, opremljen u potpunosti, dakako da je ograničavalo broj sudionika u natjecanjima“ (Klen, 1976. b., str. 191.).

„U Poreču je 1366. godine održano natjecanje u gađanju lukom i strijelom i to za vrijeme sajma koji je trajao tri dana na svetkovinu sv. Mihovila u svibnju. Ta se viteška konjička igra nazivala „trka na Saracena“. Prema opisu iz godine 1745. na njoj su nastupila osmorica konjanika koji su kopljem gađali drvenog lutka zvanog Saraceno ili Moro. Na obali je bilo podignuto raskošno trkalište; plemstvo je promatralo natjecanje s bine, a garda od stotinu vojnika i časnika jamčili su red. U trci je sudjelovalo osam konjanika. Svaki od njih imao je svog predvodnika (pješaka) i sekundanta (kuma) na konju, a nadzirao ih je glavni meštar. Konjanicima su koplja nosili kumovi, a u povorci su išli poredani po starosti. Od 2006. trka na Saracena je rekonstruirana i izvodi se u sklopu porečkog povijesnog festivala“ (Buršić, 2019.). Giostra, nije završavala proglašenjem

najboljeg. Konjanici bi odigrali još jednu Trku na Saracena koju bi potaknule plemkinje i to po istim pravilima. Pobjednik bi osvojio veličanstveni zlatni tanjur Masgalano. Plemići bi se u međuvremenu kladili na pobjednika, a uložili su bili – zlatni cekini. Slijedio je još jedan dvoboj – između pobjednika Masgalana i pobjednika Saracena“ (Giostra – porečki povijesni festival, 2019.).

2.1. Trka u Barbanu 1696.

Najstariji zapis o barbanskoj Trci na prstenac potječe iz 1696. To je Proglas koji je objavljen prigodom održavanja slobodnog sajma u Barbanu 10. lipnja 1696., a sačuvan je u prijepisu nekadašnjeg barbanskog načelnika Josipa Antuna Batela⁴. „U novom vijeku, tijekom Rata Cambraiske lige (1508.-1523.), koji se vodio između Mletačke Republike i Habsburške Monarhije, Barban se preko svojih predstavnika stavio pod mletačku zaštitu. Kada je oko dva desetljeća kasnije, 1535., Senat donio odluku da se Barban i Rakalj pretvore u privatni feud, na javnoj ih je dražbi, za oko 14.760 dukata, kupila ugledna plemićka obitelj Loredan, upravljajući njima iduća tri stoljeća“ (Bertoša, 2015., str. 9.). Dakle, Barban i Rakalj, ranije su pripadali Pazinskoj knežiji, a za rata Venecije sa Svetom ligom⁵ predali su se Mlečanima 1516. Mletačka obitelj Loredan⁶ kupila je na dražbi u Veneciji oba imanja „kao jednu feudalnu gospoštiju pa je njima gospodarila sve do razrješenja feudalnih odnosa u Istri“ (Klen, 1976. a, str. 219.). Krajem 17. st. obitelj Loredani organiziraju na crkveni praznik Duhova slobodni sajam kako bi povećali promet i trgovinu te kako bi se privuklo što više ljudi. U dokumentima je zabilježeno kako je na prvom sajmu i prvoj Trci na prstenac 1696. prisustvovao sam feudalni gospodar Barbana i Raklja Francesco Loredan (Klen, 1976. a).

„Pravila barbanske trke na prstenac bila su objavljena u „Proglasu“ prigodom održavanja slobodnog sajma u Barbanu 10. VI. 1696. i sadržavala su osam točaka koje

⁴ Josip Antun Batel, samouki povjesničar (Barban, 12. III. 1827. – Barban, 22. XII. (Bertoša i Matijašić, 2005., str. 63.).

⁵ Sveta liga – naziv za nekoliko saveza u Europi. (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2019.).

⁶ Mletačka plemićka obitelj iz 11. stoljeća. Loredani su ostali vlasnici Barbana do 1869. do ukinuća feudalnih prava (Bertoša i Matijašić, 2005., str. 449.).

su predstavljale temeljna pravila za trku:

1. U trci je mogao sudjelovati samo konjanik opremljen kao ratnik, vojnik ili vitez.
2. Svaki „gospodin“ konjanik koji je želio biti sudionikom trke, morao se na prvi znak trube prijaviti kancelaru barbanske gospoštije da bi mogao pristupiti igri.
3. Konjanici su morali imati dobro opremljenoga konja, mač, čizme, ostruge i šešir sa širokim obodom.
4. Na proziv imenom i prezimenom, natjecatelj je s mjesta utrke krenuo na znak trube i to u punoj opremi i brzim galopom konja prema mjestu gdje je bio obješen prstenac.
5. Nakon svake utrke, ukoliko je postigao pogodak, natjecatelj se morao vratiti pred sudce zbog provjere pogotka.
6. Konjanici su mogli biti i diskvalificirani, ukoliko na kraju utrke nisu pred časnim sudom bili u potpunoj opremi.
7. U pravilima se ne navodi tko čini časni sud, tj. tko sudi u igri, ali pretpostavlja se da to čini „presvijetla gospoda“ (kao na Trci u Savičenti).
8. Pobjednik je uz najveće počasti dobivao iznos u visini vrijednosti jednih svilenih čarapa i jednog srebrnog mača“ (Bader, 2006., str. 38.).

Slika 1. Trka na prstenac 1696.

Izvor: Trka na prstenac, 2019.

Preuzeto: <http://trkanaprstenac.hr/>, 8. rujna 2019.

Svaki je natjecatelj u trci sudjelovao trokrotnom trkom, odnosno trčeći tri trke, vidljivo je iz zabilježbi o izvršenim Trkama. Među pravilima trke, nalazi se i opis barbanskog prstenca. Barbanski se prstenac „sastojao od dva koncentrična prstena koji su bili spojeni unakrsno tako da je srednji prsten ostajao prazan i da su ostali otvori bili pri vješanju raspoređeni tako da je po jedan otvor ostajao iznad, ispod i lijevo i desno od srednjeg prstena“ (Klen, 1976. a., str. 220.). Pogodak u sredinu donosio je tri boda, pogodak iznad srednjeg prstena dva boda, ispod srednjeg prstena jedan bod, a pogodak s lijeve i desne strane donosili su pola boda. O svakoj trci vodio se zapisnik u koji se pored spomenutih pravila upisivalo ime i prezime konjanika, broj trka i postignuti uspjeh. Josip Batel nije u cijelosti prepisao te zapisnike ali je zabilježio imena i prezimena konjanika koji su sudjelovali na trci između 1696. i 1703. godine (Klen, 1976. a).

„Kao natjecatelji u Trci na prstenac sudjelovali su građani Labina, Vodnjana, Izole,

Kopra i neki došljaci s mletačkog područja, uglavnom bogatiji građani i tek pokoji plemić“ (Kancelar, 2006. a, str. 151.). U trci 1696. natjecalo se 10 konjanika, a pobijedio je Ottavio Quellis s tri postignuta boda. Sačuvane su i zabilježbe iz 1696. o još dvije trke iz kojih se razabiru imena sudionika, ali ne i godina održavanja. Na drugoj zabilježenoj Trci, sudjelovalo je 18 konjanika. Tri boda osvojili su spomenuti Ottavio Quellis i Paludi-Stigher Fortunat. Na trećoj trci, sudjelovalo je 6 konjanika, a najbolji je uspjeh postigao Zvane Dragonja s jednim postignutim bodom. Na posljednjoj zabilježenoj trci sudjelovalo je 8 konjanika, a pobjednik je bio Antun Rovis s osvojenih pola boda. To je bio zadnji zapis o Trci na prstenac u Barbanu (Klen, 1976. a).

2.2. Trka u Svetvinčenat 1713.

O postojanju trke na prstenac u Svetvinčentu svjedoči Dokument datiran na 24. lipnja 1713. kada se na crkveni blagdan sv. Ivana Krstitelja, održavalo misno slavlje na koje su dolazili ljudi iz svih krajeva Istre, a taj se dan održavala i Trka na prstenac. U dokumentu je navedeno kako je gospodar Svetvinčenta kao nagradu za trku na prstenac odredio jedan novčanik s četiri cekina. „Svetvinčenat je bio također feud koji je pripadao starom mletačkom plemstvu. Već 1384. izvori spominju da je jednu polovinu Svetvinčenta držala obitelj Morosini⁷. Sredinom 16. stoljeća, nakon što su umrli svi muški članovi obitelji, ostale su samo Morosinijeve kćeri. Njihovom udajom Svetvinčenat dolazi u ruke obitelji Grimani⁸, pod čijom vlašću ostaje do razrješenja feudalnih odnosa 1869. (Klen, 1976. b).

Pravila trke na prstenac u Svetvinčentu navedena su u šest točaka. Prema njima, natjecatelji u Svetvinčentu prijavljuju se kod „banka“, odnosno sudačkog stola, te će im suditi „presvijetla gospoda“. U Svetvinčentskim pravilima nije određeno kako se natjecatelji pozivati na trku. A u svojoj opremi moraju imati i pištolje u koricama. Također, trci ne može pristupiti onaj koji nije plemić ili građanin nekog kraja. U Svetvinčentu

⁷Morosini (Morosin) je stara mletačka plemićka obitelj. Najvažniji posjedi bili su feud u Latisani u Furlaniji i Savičenti u Istri (u posjedu 1488. – 1560.) (Bertoša i Matijašić, 2005.).

⁸Grimani je stara mletačka plemićka obitelj koja je u svojem posjedu imala kaštel u Savičenti te imanja u Vižinadi i okolici (stečena u 16. st.) (Bertoša i Matijašić, 2005.).

pogodak u otvor iznad srednjeg prstena donosio jedan bod i pol, a pogodak u jedan od otvora lijevo ili desno od prstena jedan bod. Pogodak u otvor prstena donosio je pola boda. Na kraju pravila Trke u Svetvinčentu navedena su imena, ali ne i uspjesi natjecatelja koji su sudjelovali na Trci 24. lipnja 1713. godine. Navedeno je da je na Trci pobijedio neki nepoznati vitez u željeznom oklopu sa spuštenim vizirom (Klen, 1976. b).

Dakle, razlika između savičentske i barbanske trke je očita. Savičentska trka sadržava 6 točaka, dok Barbanska 8. Natjecatelji u Barbanu prijavljuju se kancelaru barbanske gospoštije, a u Savičenti kod „banka“. Uočava se i razlika u broju bodova kod pogodaka u prstenac. Također, u barbanskim pravilima nije određeno tko će suditi u trci, a niti to da u trci mogu sudjelovati samo plemići ili građani pa je u trci mogao sudjelovati i netko tko nije plemić, ali ima potrebnu propisanu opremu. U trci u Savičenti sude „presvijetla gospoda“, te nije određeno kako se natjecatelji pozivaju na trku, ali im je uvjetovano da u svojoj opremi imaju pištolje (Klen, 1976. b).

3. TRKA NA PRSTENAC – BARBAN

Trka na prstenac pučko je konjaničko natjecanje pokrenuto 1976. u Barbanu, po uzoru na viteško nadmetanje koje se u doba mletačke uprave u tome gradiću priređivalo krajem 17. i početkom 18. st., na slobodnome sajmu o blagdanu Duhova. Najstarija zabilježena Trka održana je 10. lipnja 1696., na kojoj je slavodobitnik trke bio Ottavio Quellis a nakon 1703. godine gubi se pisani trag natjecanja u Barbanu (Bertoša i Matijašić, 2005.).

Dr. sc. Danilo Klen, povjesničar iz Rijeke, u jednom od svojih znanstvenih radova skrenuo je pažnju na taj oblik tradicije i nakon stotina godina zaborava Trka je ponovno popularizirana“ (Bader, 2006., str. 40.). Dakle, Trka na prstenac obnovljena je 1976. zahvaljujući brizi barbanskoga načelnika Josipa Antuna Batela koji je sačuvao uspomenu na nju i istraživanja spomenutog dr. sc. Danila Klena (Bader, 2006.). Od tada je popularizirana i s vremenom je postala zaštitnim znakom Barbana i jednom od pravih atrakcija u Istri, a i šire.

Slika 2. Trka na prstenac, Barban 2019.

Izvor: Nataša Sundara, 2019.

Od 1979. o organizaciji trke brine se „Društvo Trka na prstenac“, a od 1995. na Trkalištu Gradišće održava se i prednatjecanje nazvano Trka na viticu. Do 2003. u kolovozu ili rujnu održano je 28 nadmetanja, s 10 do 16 natjecatelja. Od 1997. konjanici Trke na prstenac pripadaju Prvom hrvatskom zdruhu te čine jednu od službenih hrvatskih

povijesnih postrojbi (Bertoša i Matijašić, 2005.).

3.1. Povijesna obilježja Barbana

Barban (slika 3.) naselje je akropolskog tipa u Istri i istoimena općina 28 km sjeveroistočno od grada Pule. Smješten je iznad doline rijeke Raše, na cesti Pula – Labin – Rijeka, a u naselju živi oko 250 stanovnika. „Prema nekim dokumentarnim izvorima, spisima čiju je pouzdanost teško posve objektivno procijeniti, Barban se prvi put spominje 740. godine u jednoj crkvenoj ispravi napisanoj u povodu osnutka župe Barban“ (Buršić – Matijašić i Matijašić, 2006., str. 23.).

Slika 3. Barban

Izvor: Istarski hr, 2018.

Preuzeto: <https://istarski.hr/node/53026-sdp-i-nacelnik-paus-je-dolazio-na-druzenja-nakon-sjednice>, 8. rujna 2019.

„Barban je gradić bogate povijesti koji je u 13. stoljeću pripao pazinskom feudu, pod vlašću goričkih grofova. Godine 1374. vlast u Istri preuzimaju Habsburgovci, čime i Barban dolazi u posjed Austrijanaca. Ne mogavši više izdržati ratna razaranja za vrijeme rata između Austrije i Venecije (1508.-1516.), Barban se 1516. predao Veneciji. Godine 1535. gradić je kupila poznata mletačka obitelji Loredan, u čijem je vlasništvu ostao sve do 1869., odnosno čitave 334 godine“ (Službena stranica općine Barban, 2019.).

Ime koje se veže i značajno je za povijest Barbana je Petar Stanković. Petar Stanković (1771. – 1852.), „barbanski je kanonik i polihistor Istre, svećenik i pisac, polemičar, imućni posjednik velikog zemljišnog i novčanog imetka, znatiželjni istraživač, izumitelj raznih poljoprivrednih strojeva, oplemenitelj stoke, veliki bibliofil i prikupljač istarskih i drugih starina te član više europskih znanstvenih i umjetničkih akademija, ustanova i društava, jedna je od najzanimljivijih istarskih ličnosti i najplodonosniji istarski pisac s konca XVIII. i prve polovice XIX. stoljeća“ (Kontošić, 2017., str. 114.).

U Barbanu se nalaze četiri crkve. To su župna crkva sv. Nikole – sagrađena 1701. u baroknom stilu, umjesto stare, manje crkve romaničkoga stila, crkva sv. Jakova apostola, crkva sv. Antuna pustinjaka i crkva Majke Božje od Oranice. Prema ostacima gradskih zidina, koje obuhvaćaju ulazna Velika vrata (zapadna, izgrađena 1718.), zatim Mala vrata (istočna, izgrađena 1720.), s prekrasnim segmentom obrambenih zidina (izgrađenih 1555.); gradsku kulu s naglašeno širokim zidovima, može se vidjeti kako je Barban u srednjem vijeku bio dobro utvrđen gradić (Službena stranica općine Barban, 2019.).

Kulturno-povijesna nasljeđe Barbana sastoji se od glagoljskih zapisa u crkvi sv. Antuna pustinjaka i glagoljskih grafita u crkvi sv. Jakova; starog antičkog rimskog natpisa iz 1. stoljeća nove ere; gradske lože (toranj sa satom je uništen 1944.) kao sastavnog dijela starog prekrasnog trga i palače Loredan (izgrađene 1606.); fresaka iz 15. stoljeća u crkvi sv. Jakova apostola (rad fresko-majstora Ivana iz Kastva); kamene krstionice; gotičke kustodije iz 15. stoljeća (djelo majstora Dominika iz Kopra) i drvenog kipa Sv.

Nikole u župnoj crkvi; slika na oltarima župne crkve sv. Nikole, koje su izradili učenici Palme Mlađeg (1544.-1628.), učenika Ticijanova i slikarije na unutaršnjim zidovima i šiljastom svodu iz početka 15. stoljeća u crkvi Sv. Antuna pustinjaka (Službena stranica općine Barban, 2019.).

3.2. Obnavljanje Trke na prstenac 1976.

God. 1976., nakon skoro tristotinjak godina, u Barbanu je obnovljena Trka na prstenac. Tada na inicijativu Čakavskog sabora⁹, predvođeni prof. Marijom Kalčićem, Barbanci osnivaju Katedru Čakavskog sabora „Lipa je naša Barbanština“. Njezin cilj bio je obogaćivanje kulturnog života Barbana i njegovih stanovnika. Dr. sc. Danilo Klen iz Rijeke 1975. održao je predavanje na znanstvenom skupu na temu Viteška natjecanja i trke na prstenac u Istri. „Podaci i povijesne činjenice do kojih je došao dr. Danilo Klen bile su polazište istarskim studentima, okupljenim u klubu „Mate Balota“ u Zagrebu, da u suradnji s članovima barbanskog Sportskog društva, barbanskim aktivistima u Mjesnoj zajednici i Katedri Čakavskog sabora rekonstruiraju Trku na prstenac i predstave je na Istrijadi 76“ (Blažina, 2006. a, str. 48.).

Prva obnovljena Trka na prstenac održala se u subotu, 14. kolovoza 1976., u Barbanu. „Kada su, 14. kolovoza 1976., Barbanom prodefilirali prvi konjanici – natjecatelji obnovljene Trke na prstenac, nismo bili svjesni značaja tog trenutka. Kroničar je u Glasu Istre tada zapisao: ...“O obnovljenoj trci na prstenac, koja je već nakon prve priredbe, 14. kolovoza egzotikom i izvornošću zasjenila sve dosad viđene pučke svečanosti u našim mjestima, dugo će se razgovarati na Barbanštini“ (Načinović, 1976.).

Na prvoj trci 1976. prijavilo se deset konjanika koji su se natjecali prema pravilima koja su za tu prigodu bila prilagođena temeljem povijesnih podataka. Ta su pravila, donesena 1976., ostala na snazi do 2002., kada su dopunjena. Pravila su sastavljena u dvanaest

⁹Kulturna udruga sa sjedištem u Žminju, koju čini savez od 21 katedre. Osnovana 5. veljače 1970., u doba burnoga dijaloga o kulturnim prilikama u hrvatskom društvu te obilježavanja 25. obljetnice sjedinjenja Istre s maticom zemljom Hrvatskom (Bertoša i Matijašić, 2005., str. 152.-153.).

točaka. Prema njima, sudionici Trke, odnosno konjanici, ne smiju biti mlađi od 18, niti stariji od 60 godina. Svaki konjanik mora imati opremljenog konja sa sedlom, stremenom i uzdama, biti odjeven u narodnu nošnju i posjedovati koplje dužine 2,80 m. Prijave se obavljaju kod sudačkog odbora, a svaki konjanik može biti diskvalificiran ukoliko na kraj utrke ne stignu u potpunoj opremi. Konjanik na znak mantinjade¹⁰ i prozivke imenom i prezimenom, punim galopom konja kreću prema mjestu gdje je obješen prstenac. Bez obzira na postignut uspjeh, svaki konjanik se mora vratiti s kopljem i prstencem pred suce, kako bi se provjerio i potvrdio njegov pogodak. U pravilima je detaljno opisan prstenac i pravila prema kojima se vrši bodovanje. Ova pravila preuzeta su iz povijesnih zapisa (prilog 1). Tijekom jednog natjecanja izvode se tri trke te se o njima vodi zapisnik i računa postignuti uspjeh natjecatelja. Ukoliko dva ili više konjanika postignu isti broj bodova, oni nastavljaju trku do konačnog pobjednika, ali najviše za tri trke. Ako se ni tada nije postigne pobjednički rezultat, glavna nagrada se dijeli na pobjednike. Konjaniku pobjedniku pripada vrijedna nagrada, ali nije određeno koja (Kancelar, 2006. a, str. 59.).

Prva obnovljena Trka na prstenac održana je na putu prema Gradišću. Trčalo se iz pravca Gradišća prema barbanskom trgu na neasfaltiranoj cesti, na nizbrdici. Bile su montirane tribine, a Trka je trajala 2 sata. Barbanci nisu imali nikakvu opremu za trku, sedla za konje, niti koplja, a ni prstenac (metu) te su bili obučeni u narodne nošnje. Konji za utрку dovedeni su iz Rovinja, a Trka je dovršena sa svega tri prava trkaća konja koje su natjecatelji međusobno posuđivali. Glavna nagrada je bila velika bukaleta, koja se prije dodjele slavodobitniku razbila. Kasnije su je zalijepili i predali Vazmoslavu Vale, koji je bio pobjednik prve obnovljene Trke s četiri osvojena punta. (Načinović, 1976.).

„Na protegnutom konopcu, dok su radoznalci i namjernici, njih dvije tisuće, motrili zbivanje, opet se zatresao „prstenac“, sličan sinjskoj alci. Pravila su jednostavna: valja junacima kopljem pogoditi prsten sastavljen od dva koncentrična kruga između kojih je prostor razdijeljen u četiri polje... Pred početak nesvakodnevnog natjecanja, nakon

¹⁰Tal. *mattinata* što znači jutarnja pjesma. Kraći svečani instrumentalni glazbeni ulomak koji se izvodi na *sopelama* (Bertoša i Matijašić, 2005., str. 467.).

obilne kiše, u mnoštvu se pojaviše jahači koji su tu, na licu mjesta, imali i svoju generalnu probu. Narodne nošnje nisu bile baš za neku etnografsku zbirku, a ni neki od konja, da budemo iskreni, nisu baš viteški djelovali. Nakon hitre probe konjanici su pošli do gradskih vrata odakle je trebalo preko trga defilirati do „puta za Gradišće“. Predvodili su ih sopci izvodeći mantinjadu i, nije za zamjerku, trebalo ih je par puta upozoriti da ne žure jer, konji kao konji, nisu baš, čini se, shvatili što se to zapravo zbiva...(Lukšić (ur.), 1983.).

3.3. Od trke do trke

1976. godine „u Zagrebu Ratko Lukšić, Dušan Vale i Lucijan Bastijanić s barbanskim aktivistima okupljenim u Sportskom društvu, mjesnoj zajednici i katedri Čakavskog sabora, nakon 280. godina organiziraju 1. obnovljenu trku na prstenac“ (Kancelar, 2006., b., str. 152.).

Druga Trka održana je 18. rujna 1977. pod pokroviteljstvom Skupštine općine Pula i u organizaciji Mjesne zajednice Barban. Ovaj se put trčalo od trga prema Gradišću. U Trci je sudjelovalo deset natjecatelja, a slavodobitnik je bio Mario Kožljan s osvojenih pet punti (Kancelar, 2006. b).

Godine 1978. održana je treća Trka, a kao lokacija se postavilo Gradišće, gdje se i danas nalazi ista. Nova staza je, od starta do prstenca, bila dugačka 150 metara, a bilo ju je potrebno otrčati u vremenu od najviše 16 sekundi i gađati prstenac postavljen iznad staze na visinu od 2,80 metara. Nastupalo je 11 natjecatelja, a slavodobitnik s četiri punta bio je Vazmoslav Vale (Kancelar, 2006. b).

Slika 4. Slavodobitnici Trke na prstenac i Trke za viticu

Izvor: HelloIstria, 2019.

Preuzeto: <https://www.helloistria.com/kultura/trka-na-prstenac-muzej-u-cast-barbanskom-ponosu-i-tradiciji/>, 8. rujna 2019.

God. 1979. osnovano je Društvo „Trka na prstenac“, a prvi predsjednik društva bio je Vladimir Rojnič. Trka je održana 26. kolovoza, a nastupilo je 13 konjanika. Slavodobitnik je bio, ponovivši pobjedu, ovaj put sa 6,5 punti, Vazmoslav Vale (Kancelar, 2006. b).

Dana 7. rujna 1980. Barban je posjetilo preko 4 tisuće posjetitelja. Barbanska Trka na prstenac postaje jedna od najznačajnijih manifestacija u Istri. Također, uspostavljen je kontakt sa Sinjanima i Sinjskom alkam, od koje su preuzeti mnogi elementi te su kasnije uklopljeni u Trku (veličina prstenca, koplje, poneka pravila). Bilo je 12 konjanika, a slavodobitnik je bio Rikardo Ciceran (Kancelar, 2006. b).

Šesta Trka održana je 23. kolovoza 1981. Posjetilo ju je više od šest tisuća posjetitelja. Natjecalo se 12 konjanika, a slavodobitnik je bio Mario Kožljan sa 8 (5+3) punti

(Kancelar, 2006. b).

Dana 22. kolovoza 1982., s ponovnih 12 konjanika, Ervino Špada odnio titulu sa 6 punti (Kancelar, 2006. b).

Osmo Trka održana je 22. kolovoza 1983., a ovu Trku popratilo je niz sportskih i kulturnih događaja. Po prvi je put na novoizgrađenoj olimpijskoj streljani održano noćno natjecanje u gađanju glinenih golubova. Također, ove se godine tiskao bilten Trke na prstenac, a natjecatelja je bilo 14. Slavodobitnik je Zdravko Prhat sa 6 punti (Kancelar, 2006. b).

Deveta Trka održana je 19. kolovoza 1984. Natjecalo se 14 konjanika, a slavodobitnik je bio Aldo Kožljan sa 6 punti (Kancelar, 2006. b).

Deseta Trka, jubilara, održana je 18. kolovoza 1985. i bila je domaćin brojnih predstavnika kulturno i društveno-političkih organizacija. Postignut je rekordan broj gledatelja, gotovo desez tisuća. Slavodobitnik je Aldo Kožljan s 5 punti (Kancelar, 2006. b).

Dana 15. kolovoza 1986. održana je 11. Trka. U nadmetanju je sudjelovalo 13 konjanika i izgrađene su tribine na sjeveroistočnoj strani trkališta. Pobjednik je po četvrti put Vazmoslav Vale s 5 punti (Kancelar, 2006. b).

Dana 16. kolovoza 1987. održana je 12. Trka, a obilježili su je vrhunski novi konji iz konjičkog kluba „Graničar“. Trinaest vrsnih barbanskih konjanika natjecalo se na novim konjima, a slavodobnik je bio Bruno Kožljan s 5,5 punti (Kancelar, 2006. b).

Dana 21. kolovoza 1988. Trka je po prvi put obilježena nagradnom igrom, odnosno lutrijom, a prva nagrada je bila automobil. Ova trka je bila zapamćena kao jedna od najboljih trka uopće. Konjanika je bilo 13, a slavodobitnik je Darko Kolić sa 6 punti (Kancelar, 2006. b).

God. 1989. Trka je održana 20. kolovoza. Sudjelovalo je 14 konjanika. Slavodobitnik je Bruno Kožljan s 3,5 punta (Kancelar, 2006. b).

Dan 19. kolovoz 1990. obilježen je s 15 konjanika, najviše do sada. Te godine je Društvo „Trka na prstenac“ izdalo audio kazetu barbanskog pjevača Davora Marovića „Svi puti sad gredu u Barban“. Slavodobitnik s 5,5 punti je Zdravko Prhat (Kancelar, 2006. b).

God. 1991. održana je 16. Trka, 18. kolovoza. Šesnaest konjanika je sudjelovalo, a nastupila su dva jahača iz Izole. Također iz Rovinja su u Barban dopremljeni konji Društva „Trka na prstenac“, a tu će i ostati. Slavodobitnik s pet punti je Rade Buić (Kancelar, 2006. b).

God. 1992., 23. kolovoza, bila je rutinska Trka, u ozračju Domovinskog rata. Sudjelovalo je 14 konjanika, a slavodobitnik sa 6,5 punti je Maksimilijan Rojnić (Kancelar, 2006. b).

Dana 22. kolovoza 1993. bila je 18. Trka, u skladu je s novim ustrojem lokalne i regionalne samouprave, a utemeljena je Općina Barban. Slavodobitnik sa 7 punti je Zdravko Prhat (Kancelar, 2006. b).

Unatoč ratnim zbivanjima 19. je Trka ipak 21. kolovoza 1994. godine održana pod pokroviteljstvom nove Općine Barban. Popratni su programi produženi na tri dana i popraćeni teatrom na otvorenom i prigodnim koncertom u crkvi sv. Nikole. Slavodobitnik sa 5 (4+1) punti je Miro Gregorović (Kancelar, 2006.b).

Jubilarna, dvadeseta obnovljena Trka na prstenac, 20. kolovoza 1995., uvrštena je u Mega projekte Hrvatske turističke zajednice. Također, umjesto generalne probe, koja se održavala subotom uoči Trke, uvedena je „Trka za viticu“. Na njoj vrijede ista pravila kao i za glavnu trku, osim što odore konjanika nisu narodne nošnje, nego ležernija odjeća. Konjanici su dobili nove odore, a na Mrzlici je izgrađena štala za konje s devet bokseva. Prvi put je u Barbanu izvođen i vatromet. Slavodobitnik je Josip Kožljan s 5 punti

(Kancelar, 2006.b).

A 21. Trka obilježavala je 300. godišnjicu prve zabilježene Trke na prstenac. Trka izlazi iz Barbana i kroz drevnu Pulu pokazuje svoju ljepotu. Barban Puli daruje izložbu u INK-u „La bottega dei Busato“, litografija i bakrotisak u Vicenzi, kojom je predstavljano nekoliko najugledniji talijanskih umjetnika. Slavodobitnik sa 7 punti je Miro Grgorović (Kancelar, 2006. b).

Dana 24. kolovoza 1997. 22. Trka nastavlja svoj uspješan put. Sudjeluje 16 konjanika, a Gvido Babić slavodobitnik je s 8,5 (5,5+3) punti (Kancelar, 2006. b).

God. 1998. Trka je održana 23. kolovoza po izmijenjenim i dopunjenim pravilima. Također Trka gostuje u Umagu, Poreču i Rovinju i izaziva veliku pozornost. Istarska banka kao sponzor daruje dar od 20 000 kuna kao nagradu. Miho Valić izabran je za doživotnog počasnog predsjednika Društva „Trka na prstenc“. Slavodobitnik je Maksimilijan Rojnić sa 6,5 punti (Kancelar, 2006. b).

God. 1999. održana je 24. Trka. Projiciran je i film o Trci ususret srebrnom jubileju. U gradskoj loži priređena je izložba slika pod nazivom „Ciklus Venezia“. Slavodobitnik sa 6 punti je Mario Učkar (Kancelar, 2006. b).

God. 2000. izdana je prigodna brošura povodom srebrnog jubileja. Slavodobitnik je Miro Grgorović s 5 punti (Kancelar, 2006. b).

Dana 19. kolovoza 2001. održana je 26. Trka. Nagradu slavodobitniku Mariu Učkaru sa 6,5 punti predao je istarski župan Ivan Jakovčić (Kancelar, 2006. b).

Slika 5. Štit Trke na prstenac

Izvor: Deniza Šverko, slikano u Žminjskoj kuli, izložba posvećena ovogodišnjem slavodobitniku Petru Benčiću, 2019.

God. 2002. održana je 27. Trka i uređen je i predan na korištenje manjež za dresuru konja u Mrzlici. Na trgu do barbanske crkve postavljena je skulptura J. Diminića "Ptica prstenac". Slavodobitnik je Maksimilijan Rojnić sa 6 punti (Kancelar, 2006. b). Svake sljedeće godine Trku su posjećivali brojni političari, umjetnici i slavne osobe. U prilogu III. potpuna je lista slavodobitnika od 1976. – 2019. preuzeta sa Službenih stranica Općine Barban. Od 2009. godine pobjedniku se dodjeljuje i bakreni „Prijelazni štit predsjednika Republike Hrvatske za slavodobitnika Trke na prstenac“ (slika 5.), rad akademskog kipara Alije Rešića. Trka je također često bila inspiracija za brojne umjetnike te pomogla u nastajanju brojnih umjetničkih djela.

4. ORGANIZACIJA TRKE NA PRSTENAC

Trka na prstenac organizira se u nedjelju, iako prateći program započinje u petak, u večernjim satima, svečanim podizanjem zastave s grbom Društva Trka na prstenac. Nakon toga slijedi otvaranje izložbi i drugi kulturni programi te tradicionalni turnir u briškuli i trešeti. U subotu organizirana je Trka za viticu, a uz nju razni sportski događaji, nogometni turnir i turnir u pljočkanju. Navečer na barbanskom trgu organiziran je koncert. Trka na prstenac započinje u nedjelju, u 17:00, a nakon nje koncert zabavne glazbe (Službene stranice općine Barban, 2019.). „Sve počinje u petak, kada se podizanjem zastave najavljuju trodnevne svečanosti. U bogatoj satnici prigodnih programa valja izdvojiti subotu i natjecanje u Trci za viticu, a kao vrhunac svega – Trku na prstenac u nedjelju, na Gradišću, točno u 17:00 sati“ (Blažina, 2006. a, str. 49.).

U nedjelju popodne od Ravnice put velikih vrata i dalje prema Gradišću kreće se jedna dugačka povorka. „Na čelu povorke, odmah iza raspjevanih folkloriša, razigranih mažoretkinja i pratećih puhača, svečana kočija koju vuku dva bijela lipicanca, upregnuta ukrašenim hamovima, u kojoj uzdignutih glava i uozbiljenih lica sjede članovi časnog suda, koji imaju poseban privilegij dovesti se nasuprot svečane lože na trkalištu, gdje će časno obaviti povjerenu im dužnost nadzora nad provođenjem i poštivanjem Pravila Trke i proglašenja slavodobnika“ (Kancelar, 2006., str. 55. a). Za kočijom korača vođa kopljonoša, koji na ramenu nosi pušku kremenjaču, a u njegovoj pratnji su tri momka koji nose helebarde. Nakon njih idu nosači prstenca koji na razapetom konopu nose prstenac te namještač prstenca koji nosi metalni štap kojim će kasnije na Trci podizati prstenac iznad staze. Nadalje, u dvoredu s uspravnim kopljima u desnoj ruci koračaju kopljonoše, a iza njih dolaze konjanici jašući na konjima. Prošlogodišnji slavodobitnik jaše u prvom redu s lijeve strane, noseći u desnoj ruci zastavu Društva Trka na prstenac. Povorku iz središta Barbana do Gradišća uvijek prati i mnogobrojna publika. Kada povorka stigne na Trkalište, ispred svečane lože se zaustavlja kočija i Časni suci odlaze u ložu iz koje prate natjecanje, konjanici odlaze na početak staze odakle započinje utrka, a kopljonoše i ostali sudionici odlaze na za njih predviđena mjesta.

Obnavljanjem Trke ukazao se problem nedostatka konja u Barbanu. U to su se vrijeme na prste jedne ruke mogli nabrojati konji u Barbanu. Kada se organizirala prva trka pojavila se potreba za konjima. Prvi konji bili su dopremljeni iz ergele Jove Stojanovića iz Rovinja. Kasnije su se posuđivali konji kaskadera Milana Mitića koji su bili izvježbani za filmska snimanja i brojnih vlasnika i uzgajivača, od Novigrada do Rovinja. Početak organiziranog uzgoja konja u Barbanu započinje 1987., kada je „Društvo Trka na prstenac“ dopremilo iz Njemačke dvije kobile trakenerske pasmine. One su svojim podmlatkom započele obnovu i razvoj konjogojstva na Barbanštini, čijim se ciljanim uzgojem došlo do petnaestak kvalitetnih grla. Kasnije su se izgradile suvremene štale te je time osiguran kvalitetan smještaj konja. Prilikom natjecanja konji su osedlani engleskim sedlima, ispod kojih se nalazi podsedlica jarko crvene boje koja je obrubljena zlatnim resama sa izvezenim zlatnim prstencem na bokovima (Blažina, 2006. a).

4.1. Koplje

Koplje je glavno oružje natjecatelja Trke na prstenac, motka od sušenog smrekovog drveta sa željeznim šiljkom, svijetlo smeđe boje. Prvih nekoliko izrađenih koplje bila su nezgrapna i izrađena od metalnih cijevi. Sadašnje koplje trke na prstenac promjera je 30 mm, dugo 3 metra, s konusnim tuljkom na donjem dijelu u kojem je smješten olovni uteg za ravnotežu koplja (oko 1,20 kg težak), te jabuka za zaustavljanje pogođenog prstenca (kugla na 80 cm od tuljka) (Kancelar, 2006. a).

„Elegantno i uravnoteženo, simbol viteštva i uspravnosti, konjanicima pogodno za nišanje i gađanje magičnog cilja, lako prihvatljivo spretnim kopljonošama, kojima ih nakon pokazivanja pogotka Časnom sudu, u zaokretu dobacuju sretnici, kojima su pribrojeni novi punti“ (Kancelar, 2006., str. 56. a).

4.2. Trkalište

Trkalište se od 1978. nalazi na lokalitetu Gradišće. Od starta do prstenca dužina staze iznosi cca 200 metara. (Bader, 2006.). Uz Trkalište se nalazi zaštitna ograda i tribine za

gledatelje. S jedne strane se nalazi svečana loža za visoke dužnosnike i tribine za ostale uzvanike, dok je s druge strane slobodni prostor za gledatelje (slika 6.).

Slika 6. Pogled na trkalište

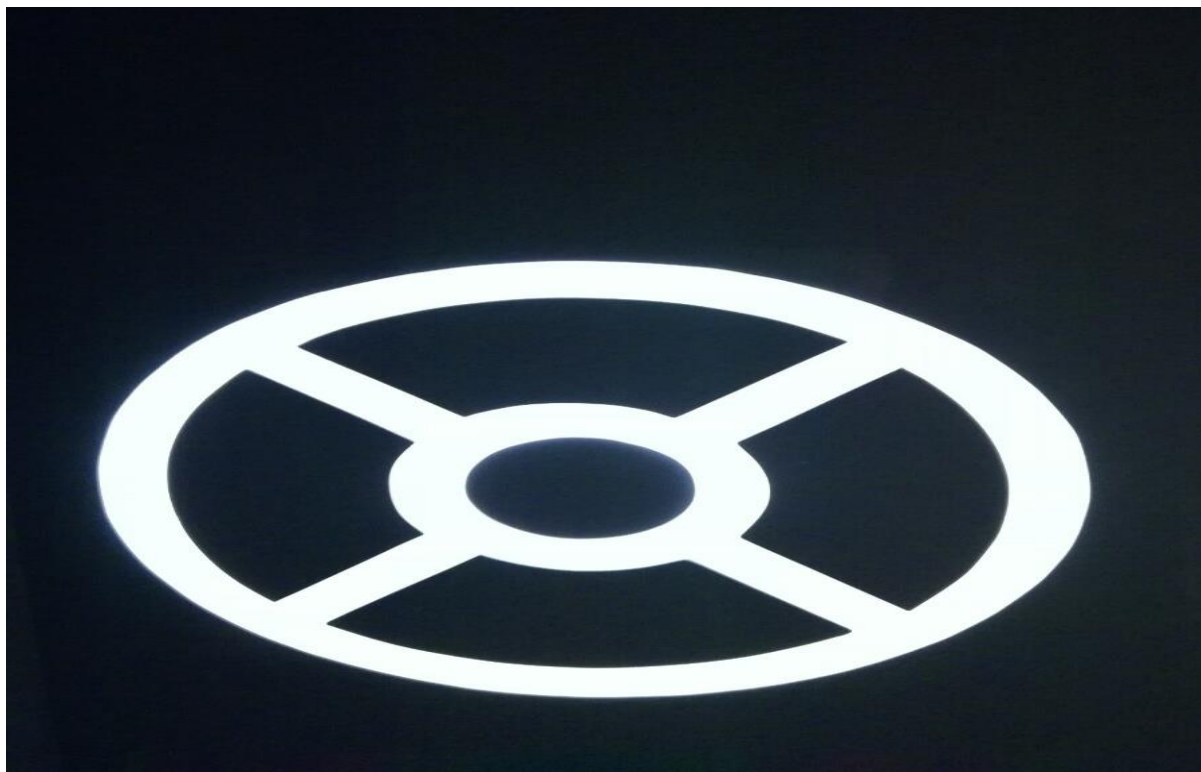
Izvor: Istarski.hr, 2011.

Preuzeto: <https://istarski.hr/node/153-trka-na-prstenac-ljevicarska-alka-i-ove-godine-okupila-hrvatsku-politicku-kremu>, 8. rujna 2019.

4.3. Prstenac

Prstenac (slika 7.) prsten je obješen za konop, razapet između bočnih lukova posebno stilizirane potkove i prikačen za posebnu metalnu zakačku koja ga dovoljno čvrsto drži i isto tako nježno ispušta kada biva pogođen. Ranije su prstenac vjerovatno kovali barbanski kovači, a danas se lijeva od posebne legure.

Slika 7. Prstenac

Izvor: Deniza Šverko, 2019.

Prstenac (slika 7.) se sastoji od dva koncentrična kruga koji su unakrsno spojeni tako da srednji prsten ostaje prazan. Promjer vanjskoga je 110 mm, a unutarnjega koji nazivaju „srida“ je 32 mm, što je dovoljno da konjanik uspije zabosti koplje. Pri vješanju ostali otvori smješteni su tako da po jedan ostaje iznad i ispod središnjeg prstena, a ostala dva lijevo i desno. Pogodak kopljem u sredinu donosi tri boda, u polje iznad sredine dva boda, u polje ispod sredine jedan bod, a u polja lijevo i desno pola boda. Prstenac se izrađuje od bronce, a lijeva se prema drvenom modelu. Veličina je kopirana prema meti Sinjske alke, uz iznimku da barbanski prstenac ima jedno polje više. Prstenac je obješen na užu i podignut na visinu od 2,80 m. U pratnji nosača namještač prilikom igre smiruje prsten kako bi ga sljedeći jahač mogao nesmetano gađati (Kancelar, 2006. a).

4.4. Nošnja sudionika

U Pravilima Trke na prstenac iz 1976. određeno je da konjanici moraju nositi narodnu nošnju iz kraja iz kojeg dolaze. Znanje o muškoj narodnoj nošnji iz različitih krajeva Istre

zapravo je dosta skromno, a uglavnom se temelji na predmetima iz muzeja, narodnoj predaji te proučavanju njihovih opisa i slika. U počecima od obnavljanja trke natjecatelji su narodne nošnje posuđivali od kulturno-umjetničkih društva. God. 1996. organizacijski odbor Trke na prstenac je došao do zaključka kako bi se trebale izraditi nošnje za sve sudionike Trke. Prijedlog da se izrade nošnje za sve sudionike natjecanja upućen je dr. sc. Jelki Radauš Ribarić, dugogodišnjoj ravnateljici Etnografskog muzeja u Zagrebu i najznačajnijoj istraživačici tradicijske odjeće u Istri. Dr. sc. Jelka Radauš Ribarić prihvatila je zadatak i u neobjavljenom je tekstu Prijedlog za opremu učesnika Trke na prstenac iz 1996. dala opis koji sadrži slikovne prijedloge i krojeve odora. Njezini su prijedlozi rekonstruirani prema tradicijskoj odjeći iz četrdesetih godina prošlog stoljeća, koji bi dali čar i dah starine, a o kojima postoje i autentični primjerci u starim grafikama (Koroman, 2006.).

„Za rekonstrukciju različitih dijelova tradicijske odjeće dr. sc. Radauš Ribarić koristila je sljedeće likovne izvore:

1. Pripadnik gradske straže iz Barbana – grafika (A. Tischbein)
2. Istarska svadba – grafika (A. Tischbein)
3. Istrani iz okolice Pule (detalj) – grafika (A. Tischbein)
4. Pastir iz okolice Vodnjana – grafika (A. Tischbein)
5. Istarski seljak s magarcem u Puli – crtež
6. Fotografija iz Žminja između dva svjetska rata (iz arhiva J. Radauš Ribarić)“(Koroman, 2006., str. 132.).

Slika 8. Muška nošnja

Izvor: Deniza Šverko, slikano u Žminjskoj kuli, izložba posvećena ovogodišnjem slavodobitniku Petru Benčiću, 2019.

Prema etnolozima mušku narodnu nošnju iz devetnaestoga stoljeća čine: brnaveke (hlače), košulja, ubojke (vrsta obuće), krožat (prsluk), koret (jakna), kapot s kapučom (kaput s kapuljačom), kamižola (vrsta prsluka) i klabučić (kapa). U nastavku su opisani navedeni dijelovi muške nošnje prema Koroman, 2006.

- brnaveke – duge muške hlače od prirodno bijelog sukna, krojene su usko uz nogu. Poznate su kod tzv. uskočkog stanovništva, Hrvata koji su se u Istru doselili u 15. i 16. st.; u Istri ih nalazimo u planinskom dijelu na sjeveru, u zapadnoj i južnoj Istri.
- košulja – od konoplja ili lana, širokih rukava, s otvorom za glavu u vidu proreza na

prsima koji se kopča jednim gumbom – batunom.

- ubojke – obuća od bijelog stupanog sukna koja je sezala do iznad gležnja, a u njih su se umetale brnaveke.

- krožat (kružat) – muški prsluk od tamnog smeđeg sukna.

- koret (jaketa) – kaput s rukavima; izvori potvrđuju da su mogli biti različite dužine; također su bili opšiveni, a kopčali su se kukicama.

- kapot s kapučom – muški zimski odjevni predmet, sličan kabanici s kapuljačom; nije bio samo pastirski odjevni predmet, već i dio svečane odjeće.

- kamižola – odjeća od smeđeg sukna, duga do koljena, ali bez rukava.

- klabučić (bareta) – muška kapa od stupane smeđe vune; muzejska građa poznaje neukrašene, no na crtežima se uočavaju i ukrasi; mogu biti visoki i niski (Koroman, 2006., str. 127.-128.).

„Uz prethodno navedene odjevne predmete nosio se i pojas (pas), dokoljenice ili gležnjaci (buzegini), kožna obuća (upanki), kasnije i cipele (postoli) za svečane prigode, obuća za staju (drivenjaki) te raznolik osobni pribor (sitno oruđe i pribor za nošenje duhana ili novca)“ (Koroman, 2006., str. 130.).

5. TRKA NA PRSTENAC KAO KULTURNI TURISTIČKI DOGAĐAJ

Trka na prstenac vezana je uz Istarsku prošlost, tradiciju, običaje i kulturnu baštinu. Nakon 44 godine neprekidnog održavanja Trke na prstenac može se reći da Trka sadrži komponente idealne za stvaranje turističke prepoznatljivosti Barbana. Barban time postaje domaćin kulturnog događaja koji turistu ostavlja neponovljiv doživljaj i nezaboravno iskustvo. Turistički događaji vezani za kulturu danas su čest motiv dolazaka turista u turističku destinaciju.

Prema podacima iz 1696., Trka se održavala na dan Duhova u lipnju, ali su organizatori obnovljene Trke odlučili termin premjestiti treći vikend u kolovozu kada je turistička sezona na vrhuncu. Njezina je svrha održavanja, od samih početaka, izrazito turistička. Dakle, treća nedjelja u kolovozu određena je za održavanje Trke.

Organizatori Trke na prstenac, u suradnji su sa lokalnom zajednicom doprinijeli stvaranju vrhunskog turističkog i kulturnog događaja, kojeg svake godine sve više unaprjeđuju. „Stanovnici i nositelji ponude mogu značajno doprinijeti da turisti upoznaju kulturnu baštinu i uživaju u specifičnom kulturnom ambijentu destinacije. Stanovnici to mogu učiniti svojim gostoprimstvom, ljubaznim kontaktima, uređenim kućama, okućnicama i poznavanjem stranih jezika“ (Berc Radišić, 2009., str. 86.). Trka na prstenac je lokalna tradicija koja Barban i Barbance predstavlja turistima u pravom svijetlu, ističe njihovu daleku povijest i prenosi običaje naroda na slijedeće generacije. Također, Centar za posjetitelje posvećen je upravo Trci na prstenac te pokazuje koliko dionici razvoja turizma Općine Barban rade na tome da Trke na prstenac postane pravi kulturno – turistički događaj. Budući da se turistička kultura stanovništva formira od „malih nogu“, a takav stav lokalne zajednice podiže kvalitetu kulturne ponude turističke destinacije po uzoru Trke na prstenac razvile su se brojne igre prilagođene dječjem uzrastu. To su motoTrka, morska Trka na prstenac, te roboTrka i robotička alka.

5.1. Centar za posjetitelje Trke na prstenac

Trka na prstenac danas predstavlja zaštitni znak Barbana i jedna od najposjećenijih manifestacija u Istri. S ciljem dodatne promocije trke, u Barbanu je 20. veljače 2019. otvoren prvi barbanski Centar za posjetitelje posvećen Trci na prstenac, ali i barbanskoj povijesti, tradiciji, folkloru i načinu života (Rihelj, 2019.).

Ideja o Centru za posjetitelje općine Barban potekla je iz potrebe za postojanjem mjesta gdje posjetitelj, osim turističke zajednice, može saznati više o tradiciji, običajima ili Trci na prstenac. Također, saznati više o kulturnim znamenitostima, crkvama i freskama u njima itd. Iz tog razloga, Općina Barban odlučila je napraviti Centar za posjetitelje u staroj povijesnoj palači na barbanskoj placi kao izložbeni prostor s multimedijским dvoranama, gdje će se posjetitelji upoznati s povijesti mjesta, barbanskim spomenicima, kulturom, narodnom nošnjom, običajima te, naravno, s Trkom na prstenac. Upravo je Trka glavni motiv koji će se u Centru predstavljati jer je već sami hodnik kojim se ulazi u dvorane uređen kao Trkaća staza oblikovana prstenima, a na kraju je prstenac.

Slika 9. Centar za posjetitelje Trke na prstenac u Barbanu

Izvor: Deniza Šverko, 2019.

„Centar se sastoji od prizemlja i 1. kata. Prizemlje sadrži atraktivan ulaz u Centar, vrata na kojim su se dizajnirali “zaštitni simboli” Trke na prstenac, a ulaskom u prostoriju nailazi se na info pult i suvenirnicu. Prvi kat se sastoji od dugačkog hodnika koji asocira na Trkaću stazu artikuliranu obručima (prstenovima). Dok se posjetitelj kreće kroz hodnik uključuju se svjetlosni i zvučni signali te mjerač brzine koji se mijenjaju ovisno o brzini i približavanju samom cilju, odnosno vitici na kraju trke. Manja dvorana prezentira Trku na prstenac kroz povijest i njezine sudionike, eksponatom vitice i koplja složenih oko nje u središtu prostorije, tradicionalne narodne nošnje i popratnih rekvizita“ (Rihelj, 2019.).

Slika 10. Mala dvorana Centra trke na prstenac

Izvor: Rihelj, 2019.

U prvoj dvorani predstavlja se povijest i pravila Trke na prstenac, u drugoj kružnoj dvorani prikazuju se audio i video sadržaji o povijesti mjesta, spomenicima, gastronomiji i sl. Zadnja dvorana uređena je za okupljanje većeg broja ljudi i za razne prezentacije (Rihelj, 2019.).

„Centar za posjetitelje Barban objedinjuje prezentaciju jedinstvene kulturno - povijesne baštine na interaktivan način kroz edukaciju i vizualni prikaz s naglaskom na Trku na prstenac. Općina Barban od Ministarstva turizma za ovu vrijednu turističku investiciju u javnu turističku infrastrukturu dobila 238.500 kuna, nakon što se javila na natječaj u sklopu Programa razvoja javne turističke infrastrukture“ (Rihelj, 2019.).

5.2. Uloga Trke na prstenac u razvoju turizma Barbana

Trka na prstenac nema samo ulogu privlačenja turista u Barban. Također, danas Trka nije samo način očuvanja tradicije i kulture već je postala i prava atrakcija koja

objedinjuje konjaništvo i sportski duh. Ona lokalnom stanovništvu pruža osjećaj identiteta i povezanosti s prošlošću. Ukorijenila se duboko u zajednicu te se tradicija održava i prenosi na mlade generacije.

„Kao što je „Trka na prstenac“ znala 1976. uspostaviti čvrste veze s povijesnim daljinama i obnoviteljski se snažno uzdići, nije joj bilo teško taj povijesni razmak od nekoliko stoljeća iznova, usred turističke sezone, pretvoriti na ulicama turističkih gradova u neponovljivi doživljaj. Sve je počelo 1996., kao Trkin poklon Gradu Puli „300 let Barbana Puli za 3000 lit“. Bila je to dodatna snaga da se 1998. krene i u druga istarska središta. Svoje je zvjezdane trenutke „Trka na prstenac“ tog ljeta doživjela u Umagu, Poreču i Rovinju. Takav se iskorak morao učiniti, prije svega zbog objedinjavanja viteške jednostavnosti prošlog vremena, kako bi Trka uspostavila neraskidivu vezu s budućnosti, i sebe ugrađivala u vrijeme koje se tek odvija pred našim očima“ (Blažina, 2000.).

Osim sportskog dijela, tu su i popratni kulturno-zabavni sadržaji poput sajma domaćih proizvoda, nastupa kulturno-umjetničkih društava, koncerata i slično. Također, po uzoru na Trku na prstenac, od 2013. održava se i RoboTrka na prstenac, a na njoj sudjeluju učenici osnovnih škola na području Istarske i Primorsko-goranske županije. Natjecanja se održavaju tijekom cijele godine u raznim gradovima, a završnica se održava u Barbanu. Natjecatelji su podijeljeni u skupine po tri sudionika te upravljaju robotom i pogađaju „u sridu“, baš kao i konjanici (Hrvatski robotički savez, 2019.).

„Ministarstvo kulture uvrstilo je 2016. godine barbansku Trku na prstenac na popis nematerijalne kulturne baštine Republike Hrvatske; sada predstoji uvrštenje u reprezentativnu listu UNESCO-a, kao što je to učinjeno sa Sinjskom alkom. Točna godina u kojoj se počela trčati Sinjska alka ne zna se, pretpostavlja se da je održana 1717., a da je odluka o njezinu održavanju donesena 1715., nakon velike pobjede nad turskom vojskom. Godine 1979. proglašena je pokretnim spomenikom kulture najviše kategorije, godine 2007. upisana je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, a u studenom 2010. uvrštena je na UNESCO-vu reprezentativnu listu nematerijalne baštine

čovječanstva. Suradnja Barbana i Sinja okrunjena je 2010. potpisivanjem Povelje o prijateljstvu i suradnji između Grada Sinja i Općine Barban te sinjskog Viteškog alkarskog društva i barbanskog Društva Trke na prstenac“ (Buršić, 2019.).

6. ZAKLJUČAK

Viteške su igre kroz više stoljeća bile izvor dobre zabave plemićkog i viteškog društva. Kasnije, uvjetovane promjenama načina života i društva, postupno su počele gubiti na značaju. Zapisi o njima vrlo su oskudni, ali ipak postoje sačuvani. Najstariji sačuvani zapis koji svjedoči o Trci na prstenac na ovim prostorima potječe iz 1696. Riječ je upravo o Trci na prstenac u Barbanu.

Trka na prstenac je, naime, viteška igra, zaboravljena i ostavljena u 18. stoljeću. Zahvaljujući velikim domoljubima i povjesničarima, prije svega Danilu Klenu, zaboravljena Trka na prstenac 1976. ponovno je oživljena. Dakle, Trka na prstenac igra je koja danas ima 44 godine dugu tradiciju u Barbanu, a od samih je početaka njezina obnavljanja jako napredovala. U početku je, može se reći, njezina izvedba bila čisto improvizacijska, loše trkalište, bez tribina, sa samo tri konja i narodnim nošnjama. No, čak je i takva naišla na potpuno oduševljenje i odobravanje navijača i gledatelja da je kasnije iz godine u godinu sve vezano uz Trku napredovalo.

U početku se trka bila održavala u neko drugo doba godine, no od njezina obnavljanja, kako bi se privuklo što više gostiju, smještena je u kolovoz. Kako bi se kultura prenijela na mlađe generacije počele su se održavati moderne viteške igre kao što su motoTrka, morskaTrka na prstenac, roboTrka i robotička alka. Također, u svrhu turističke komercijalizacije Trke na prstenac otvoren je Centar za posjetitelje u Barbanu. Trka na prstenac još uvijek nije upisana na Listu zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske, ali s obzirom na pozornost koju plijeni može se reći kako ima značajnu ulogu u kulturno-povijesnoj baštini Hrvatske i u razvoju turizma Općine Barban. Trka na prstenac predstavlja ponos svakog Barbanca, kao i svakoga tko poštuje tradiciju, kulturu i identitet jer ipak je to ostavština koju treba njegovati i za buduće generacije.

LITERATURA

Knjige i prilozi u knjigama:

1. Bader, A. (2006.): *Tajnoviti putovi viteštva*; u: Blažina, B. (ur.): *Prstenac*, Barban: Društvo „Trka na prstenac“, str. 34.-40.
2. Berc Radišić, B. (2009.): *Marketing turističkoga proizvoda destinacije*, Opatija: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu.
3. Bertoša, M. (2002.): *Kada svijet bijaše mediteranski*; u: *Izazovi povijesnog zanata: lokalna povijest i sveopći modeli*, Zagreb: Izdanja Antibarbarus, str. 19.-58.
4. Bertoša, M. (ur.) i Matijašić, R. (ur.) (2005.): *Istarska enciklopedija*, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslava Krleže.
5. Bertoša, S. (2015.): *Barban i mletački Loredani*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
6. Blažina, B. (2006. a): *Trka na prstenac za sva vremena*; u: Blažina, B. (ur.): *Prstenac*, Barban: Društvo „Trka na prstenac“, str. 46.-51.
7. Blažina, B. (2006. b): *Plemeniti ljepotan*; u: Blažina, B. (ur.): *Prstenac*, Barban: Društvo „Trka na prstenac“, str. 140.-147.
8. Buršić – Matijašić, K. i Matijašić R. (2006.): *Barban i Barbanština kroz povijest*; u: Blažina, B. (ur.): *Prstenac*, Barban: Društvo „Trka na prstenac“, str. 17.–31.
9. Kancelar, S. (2006. a): *Svečana povorka – sjajna oprema – junačka srca*; u: Blažina, B. (ur.): *Prstenac*; Barban: Društvo „Trka na prstenac“, str. 54.-59.
10. Kancelar, S. (2006. b): *Od trke do trke*; u: Blažina, B. (ur.): *Prstenac*; Barban: Društvo „Trka na prstenac“, str. 150.-177.
11. Klen, D. (1976. a): *Alka ili Trka na prstenac u Barbanu*, u: *Kalendar „Jurina i Franina 1976“*, Pula: Glas Istre, str. 219.-221.
12. Klen, D. (1976. b): *Viteška natjecanja i trke na prstenac u Istri*; u: Kalčić, M. (ur.): *Barban i Barbanština*; Pula: Izdavačka zajednica Čakavskog sabora, str. 183.-196.
13. Kontošić, D. (2017.): *Pisac Petar Stanković*, u Bertoša, M. (ur.): *Barbanski zapisi, svezak 5*. Barban: Općina Barban.

14. Koroman, B. (2006.): *Nošnja*; u: Blažina, B. (ur.): *Prstenac*; Barban: Društvo „Trka na prstenac“, str. 126.-137.
15. Lukšić (ur.) (1983.): *Trka na prstenac 1696.-1976.*, Barban. Barban: Društvo „Trka na prstenac“, Pula: Istarska naklada.

Novinski članak:

1. Buršić, R. (2019.): *Povijesne viteške ili alkarske igre diljem mletačke Istre unazad 300 godina: barbanska Trka na prstenac, correr l'annelo, STARIJA JE OD SINJSKE ALKE*, Pula: Glas Istre, 17. kolovoza 2019.
2. Načinović, D. (1976.): *Pobjedniku najveća bukaleta*, Pula: Glas Istre, 17. kolovoza 1976.

Internetski izvori:

1. Giostra – porečki povijesni festival, 2019., <http://giostra.info/o-nama/uTrka-giostra/>, [Pristupljeno 2. rujna 2019.]
2. Hrvatski robotički savez, 2019., <http://hrobos.hr/19-natjecanja/268-roboTrka-na-prstenac-u-barbanu.html>, [Pristupljeno 2. rujna 2019.]
3. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2019. – online enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=34092>, [Pristupljeno 2. rujna 2019.]
4. Rihelj, 2019., Otvoren Centar za posjetitelje posvećen trci na prstenac, <https://hrturizam.hr/otvoren-centar-za-posjetitelje-posvecen-trci-na-prstenac-%EF%BB%BF/>, [Pristupljeno 2. rujna 2019.]
5. Službena stranica općine Barban, 2019., Povijest, <http://barban.hr/povijest/>, [Pristupljeno 2. rujna 2019.]

Ostalo:

1. Blažina, B. (ur.) (2000.): *Trka na prstenac*, Barban: Društvo „Trka na prstenac“.

POPIS SLIKA

Slika 1. Trka na prstenac 1696.	7
Slika 2. Trka na prstenac, Barban 2019.	11
Slika 3. Barban	12
Slika 4. Slavodobitnici Trke na prstenac i Trke za viticu	17
Slika 5. Štit Trke na prstenac.....	21
Slika 6. Pogled na trkalište	24
Slika 7. Prstenac.....	24
Slika 8. Muška nošnja.....	27
Slika 9. Centar za posjetitelje Trke na prstenac u Barbanu.....	31
Slika 10. Mala dvorana Centra trke na prstenac.....	32

PRILOG I: Pravila Trke na prstenac (1976.)

PRAVILA VITEŠKE IGRE – TRKE NA PRSTENAC – Za obnovljenu igru koja će se održati 14. kolovoza 1976. u BARBANU

Pravila barbanske trke na prstenac bila su objavljena u Proglasu prigodom održavanja slobodnog sajma u Barbanu 10. juna 1969. god. i sadržala su 8. točaka koja su predstavljala temeljna pravila za trku u Barbanu. Zbog niza okolnosti, 280 godina od prve trke na prstenac, nismo u mogućnosti pridržavati se u potpunosti pravila za trku koja su prvi put objavljena, neke dijelove pravila morali smo prilagoditi sadašnjem vremenu.

Pravilo prvo:

Konjanik koji želi sudjelovati u trci na prstenac ne može biti mlađi od 18 ni stariji od 60 godina.

Pravilo drugo:

Svaki konjanik mora imati opremljenog konja sa sedlom, s tremenom i uzdama. Konjanik mora biti odjeven u narodnoj nošnji kraja kojeg predstavlja, i mora posjedovati koplje dužine 2,80 m sa željeznim vrhom najmanjeg promjera 30 mm.

Pravilo treće:

Konjanik se na znak mantinjade sopelama prijavljuje sudačkom odboru kako bi mogao biti pripušten igri.

Pravilo četvrto:

Po izvršenoj prijavi i provjeri opreme konja i konjanika trkač odlazi na mjesto odakle će početi trka.

Pravilo peto:

Svaki konjanik će biti diskvalificiran, ako na kraju trke pred sudačkim odborom ne bude u potpunoj i kompletnoj opremi.

Pravilo šesto:

Konjanik na znak mantinjade sopelom i pošto bude pozvan imenom i prezimenom ima da u potpunoj opremi krene punim galopom prema mjestu gdje je obješen prstenac ako

to ne učini ispada iz daljnjeg natjecanja.

Pravilo sedam:

Svaki konjanik po izvršenoj trci, bez obzira na postignut uspjeh mora se vratiti s kopljem i prstencem kako bi sudački odbor provjerio njegov pogodak.

Pravilo osam:

Prstenac u barbanskoj terci se sastoji od dva koncentrična kruga koji su spojeni unakrsno tako da srednji prsten ostaje prazan. Pri vješanju ostali otvori smješteni su tako da po jedan ostaje iznad i ispod a ostala dva lijevo i desno od središnjeg prstena. Promjer središnjeg prstena je 40 mm, dužina bočnih prečki je 40 mm. (grafika) Pogodak kopljem u sredinu donosi 3 boda, u šupljinu iznad sredine 2 boda, u šupljinu ispod njega 1 bod, a pogodak u šupljine s lijeve i desne strane prstena donosi pola boda.

Pravilo devet:

Konjanik koji ne pogodi neku šupljinu od prstena ali uspije kopljem prstenac baciti u zrak, dobiva pola boda.

Pravilo deseto:

Tijekom jednog natjecanja izvode se tri trke. Sudački odbor vodi zapisnik o izvedenim trkama. Zapisničar vodi ime i prezime natjecatelja, broj utrka s pogodcima i postignuti konačni uspjeh takmičara.

Pravilo jedanaest:

Ako na takmičenju dva ili više konjanika postignu isti broj bodova, za njih se trka nastavlja, ali najviše još za tri trke. Ako ni tad rezultat nije konačan nagradu dijele pobjednici.

Pravilo dvanaest:

Konjaniku pobjedniku pripada vrijedna nagrada, a ostalim konjanicima priznanja za sudjelovanje.

ORGANIZACIONI ODBOR 1. OBNOVLJENE
TRKE NA PRSTENAC U BARBANU
NAKON 280 GODINA

MJESNA ZAJEDNICA BARBAN,
SSRN, SSO i Sportsko društvo „BARBAN“

PRILOG II: Dopunjena Pravila Trke na prstenac (2002.)

Izvršni odbor i Časni sud Društva „Trka na prstenac“, na zajedničkoj su sjednici održanoj u Barbanu 1. srpnja 2002. godine, usvojili dopunjenja

PRAVILA TRKE NA PRSTENAC

1. Pravo sudjelovanja na Trci na prstenac imaju konjanici koji su rođeni u Istri i to u hrvatskom dijelu Istre, uključujući Liburniju i otoke, u slovenskom dijelu Istre i u talijanskom dijelu Istre (Milje).
2. Izvršni odbor i Časni sud Društva imaju diskreciono pravo odlučivanja o davanju suglasnosti za sudjelovanje na Trci na prstenac, bez posebnog obrazloženja.
3. Na Trci na prstenac, mora sudjelovati najmanje 8 (osam) konjanika s područja Općine Barban.
4. Na Trci na prstenac sudjeluje 16 konjanika-natjecatelja.
 - Ukoliko ima više prijavljenih natjecatelja, 15 sudionika će se odrediti eliminacijom u kvalifikacijama, koje će se održati najmanje 15 dana prije Trke.
 - Aktualni slavodobitnik (iz prethodne godine) ima pravo izravnog ulaska.
 - Časni sud može određeni broj natjecatelja uvrstiti bez kvalifikacija, ukoliko procijeni da su u potpunosti zadovoljili svim predvidivim uvjetima, koji osiguravaju kvalitetan nastup na natjecanju.
5. Konjanik ne smije biti mlađi od 18 godina, niti stariji od 60 godina.
6. Svaki konjanik na Trci nastupa na svom konju. Nije dopušteno da dva ili više konjanika jašu istog konja. Ukoliko se konj povrijedi tijekom natjecanja, a konjanik ima izgleda u borbi za naslov slavodobitnika, može iznimno zamijeniti konja i nastaviti natjecanje na jednom od konja sudionika u Trci.
7. Konjanik nastupa odjeven u narodnu nošnju kraja iz kojeg dolazi.
8. U mimohodu Trke i na natjecanju, konjanik mora imati svog kopljonošu, ne mlađeg od 16 godina, prikladno (svi kopljonoše isto) odjevenog.
9. Za čitavo vrijeme održavanja svečanosti Trke na prstenac, posebno u mimohodu i tijekom natjecanja, konjanici i kopljonoše moraju se držati dostojanstveno i viteški.

Prilikom svakog prolaska ispred Časnog suda i uzvanika moraju pozdraviti prigodnim okretanjem glave. Također, prigodom intoniranja himne, blago spuštaju kolja u znak počasti.

10. Dužina staze, od starta do prstenca, iznosi 150 metara. Konjanik istu mora u punom galopu proći u vremenu od 12 sekundi.
11. Kada konjanik pogodi prstenac, mora se na konju vratiti ispred Časnog suda i pokazati što je pogodio. Ukoliko to ne učini ili mu prije toga ispadne prstenac, ostvareni punkti se ne priznaju.
12. Konjanicima koji prekorače limitirano vrijeme, neće se priznati ostvareni punkti. Ukoliko se to ponovi u drugoj trci, konjanik će biti diskvalificiran.
13. Konjanici i konji moraju proći stazu propisno opremljeni. Ukoliko tijekom trke ispadne dio odjeće ili opreme, oduzet će se ostvareni punkti.
14. Ukoliko konj zbaci konjanika i sam prođe ciljem, konjanik nema pravo ponavljanja trke.
15. Ukoliko konj zbaci konjanika, zaustavi se prije cilja i vrati na start, konjanik može ponoviti trku. Ukoliko se to ponovi drugi puta, nema pravo ponavljati trku.
16. Zasmeta li konjaniku tijekom trke netko iz publike, ili iz bilo kojeg drugog vidljivog i opravdanog razloga koji može izravno utjecati na pogodak, može prije prstenca spustiti koplje u ravan položaj, te u tom slučaju ponavlja trku. Trku može ponavljati samo jedanput.
17. Ukupno se trče tri trke. U trećoj trci natječu se konjanici koji imaju izgleda da osvoje naslov slavodobitnika, a najmanje 8 (osam) konjanika. Shodno interesu publike i 100 zanimljivosti natjecanja, Časni sud može odrediti i drukčije. Redoslijed konjanika u trećoj, odlučujućoj trci, određuje se u pravilu od manje prema više osvojenih punata.
18. Slavodobitnik je onaj konjanik koji u tri trke osvoji najveći broj punata. U slučaju da dva ili više konjanika ima jednak broj punata, natjecanje se nastavlja dok se ne dobi je konačnog pobjednika.
19. Sva gore iznesena pravila, jednako se primjenjuju i za Trku za viticu, koja se održava dan uoči Trke na prstenac.

U Barbanu, 01. 07. 2002.

Predsjednik Časnog suda
Mladen Kancelar

Predsjednik Društva
Branko Blažina

PRILOG III: Slavodobitnici Trke na prstenac 1976. – 2019.

1976. – Vazmoslav Vale	1998. – Maksimilijan Rojnić
1977. – Mario Kožljan	1999. – Mario Učkar
1978. – Vazmoslav Vale	2000. – Miro Grgorović
1979. – Vazmoslav Vale	2001. – Mario Učkar
1980. – Rikardo Ciceran	2002. – Maksimilijan Rojnić
1981. – Mario Kožljan	2003. – Silvio Učkar
1982. – Ervino Špada	2004. – Danijel Učkar
1983. – Zdravko Prhat	2005. – Mario Učkar
1984. – Aldo Kožljan	2006. – Danijel Učkar
1985. – Aldo Kožljan	2007. – Aleksa Vale
1986. – Vazmoslav Vale	2008. – Kristijan Kancelar
1987. – Bruno Kožljan	2009. – Toni Uravić
1988. – Darko Kolić	2010. – Aleksa Vale
1989. – Bruno Kožljan	2011. – Goran Špada
1990. – Zdravko Prhat	2012. – Samuel Štoković
1991. – Rade Buić	2013. – Andrej Kancelar
1992. – Maksimilijan Rojnić	2014. – Andrej Kancelar
1993. – Zdravko Prhat	2015. – Nandi Radola
1994. – Miro Grgorović	2016. – Bruno Kožljan
1995. – Josip Kožljan	2017. – Maksimilijan Rojnić
1996. – Miro Grgorović	2018. – Kristijan Kancelar
1997. – Gvido Babić	2019. – Petar Benčić

SAŽETAK

Ovaj rad prikazuje važnost utjecaja prošlih naroda, povijesti i kulture za razvoj nekog mjesta. Događaji i manifestacije koje su se održavale u dalekoj prošlosti, u sadašnjosti mogu biti od velike važnosti ne samo za turizam, nego i za lokalno stanovništvo. Trka na Prstenac za Barban danas predstavlja mnogo više od turističkog događaja. Ona je dio kulturne baštine svakog Barbanca, njegov ponos i kulturno nasljeđe.

Trka na prstenac viteška je igra iz daleke prošlosti. Vezana je uz viteške turnire, a njihov su vrhunac bili viteški dvoboji na konjima s dugim kopljima. Prema najstarijem zapisu u Barbanu, datira čak iz 1696. Sve do obnavljanja trke 1976. bila je zaboravljena, a prema zapisima posljednji je put organizirana davne 1703. Danas Trka na prstenac predstavlja zaštitni znak Općine Barban i jednu od najposjećenijih manifestacija u Istri. Valorizacija ovakvih događaja u turističke svrhe neophodna je. Njome se ističe povijest turističke destinacije i njezina autentičnost, a još veću ulogu igra povezivanje turista s lokalnim stanovništvom i stvaranje autentičnog doživljaja.

Rad je koncipiran u šest osnovnih cjelina, uključujući uvod i zaključak. Uvod se sastoji od hipoteze, ciljeva i svrhe istraživanja. Prvi dio rada vezan je uz povijest viteških igara i navodi gdje se sve u prošlosti bila održavala Trka na prstenac, prema povijesnim zapisima. U ovom je dijelu rada opisano prvo održavanje Trke na prstenac u Barbanu. Drugi dio rada bazira se na Barbanu, njegovim povijesnim obilježjima i obnavljanju Trke na prstenac 1976. U trećem dijelu rada uglavnom se opisuje organizacija, dijelovi, oprema i pravila Trke. Zadnji, četvrti dio rada, sagledava valorizaciju Trke na prstenac kao kulturno turistički događaj i njegovu turističku ponudu Barbana.

Ključne riječi: Trka na prstenac, Barban, povijest, kulturni turistički proizvod i Centar za posjetitelje Trke na prstenac

SUMMARY

This paper presents the importance of the influence of past peoples, history and culture for the development of a location. The events and celebrations that took place in the distant past can be of great importance today not only for tourism but also for the local population. The Tilting at the Ring represents much more than a tourist event for the village of Barban. It is part of the cultural heritage of every Barban dweller and his pride.

The Tilting at the Ring is a centuries-old form of jousting. It was common at knightly tournaments whose highlights were duels between knights charging each other with levelled lances. According to the oldest records held in Barban, the Tilting at the Ring dates back to 1696. It had been forgotten until 1976 when it was reinstated, and according to local records, it was last organized in 1703. Today, the Tilting at the Ring joust is a trademark of the municipality of Barban and one of the most visited events in Istria. Attaching importance to such events for tourism related purposes is necessary. It emphasises the history of the tourist destination and its authenticity and plays an even greater role in connecting tourists with the local population and creating an authentic experience.

The paper has six basic sections, including the introduction and the conclusion. The introduction presents the hypothesis, the goals and the purpose of the research. The first part of the paper deals with the history of knightly tournaments and presents all the locations where the a Tilting at the Ring joust was held according to historical records. This part of the paper describes the first occurrence of the Tilting at the Ring in Barban. The second part of the paper is focused on Barban, its historical features and the reinstating of the Tilting at the Ring in 1976. The third part of the paper mainly describes the organization, the parts, the equipment and rules of the joust. The last, fourth part of the paper considers the importance of the Tilting at the Ring as a cultural and tourist event and the tourist offer of Barban related to it.

Keywords: Tilting at the Ring, Barban, history, cultural tourism product and Tilting at the Ring Visitor's Centre

Sažetak prevela: Prof. Franka Strmotić Ivančić, profesorica engleskog jezika